

Ai dám đương đầu với Trung Quốc? TNS Ngô Thanh Hải nêu gương điển hình

Terry Glavin, Maclean's, 26/5/2019
(Phạm Vũ Lửa Hạ dịch)

Thủ tướng Stephen Harper bắt tay với Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải trong dịp Tết Việt Nam ở Mississauga, Ontario, ngày 19/1/2013. (Ảnh: Aaron Vincent Elkaim / The Canadian Press)

Tạm gạt qua một bên lựa chọn ưa thích của Thủ tướng Justin Trudeau là giả vờ như chuyện đó thậm chí chẳng đang diễn ra, có thể nói có hai trường phái tư tưởng tại và xung quanh Ottawa về cách phản ứng với điều mà tất cả các bên đều đồng ý là sự tuyệt giao trầm trọng nhất về quan hệ bang giao Canada-Trung Quốc kể từ cuộc thăm sát Quảng trường Thiên An Môn cách đây 30 năm.

Trường phái thứ nhất là lập trường của giới chính thống lâu đời Đảng tự do. Đó là lập trường đã thể hiện gần như không gián đoạn kể từ khi phái bộ Team Canada (Đội Canada) hùng hậu đầu tiên của Jean Chretien tới Trung Quốc vào năm 1994, phái bộ được Thủ tướng Trudeau đưa vào guồng hoạt động hết tốc lực ngay sau khi ông nhậm chức vào năm 2015.

Tất thảy vì mục tiêu tăng cường thương mại, các kết giao chính trị, các quan hệ văn hóa và lắm thứ quan hệ chằng chịt như vậy; chính sách này đã được John McCallum, đại sứ gần đây nhất của Canada tại Bắc Kinh, hăng hái mô tả là “nhiều hơn, nhiều hơn, nhiều hơn”. Chẳng oan khi nói rằng cách nhìn nhận vấn đề như vậy đã hoàn toàn mất uy tín trong những tháng gần đây, nhưng nó vẫn là quan điểm chủ đạo trong giới chóp bu của Đảng Tự do.

Theo quan điểm này, ưu tiên hàng đầu của Canada hiện tại nên là chấp nhận bất cứ nhượng bộ nào mà Bắc Kinh cho là cần thiết để khôi phục tình hình. Đó là làm sao để nhà ngoại giao đang nghỉ phép Michael Kovrig và doanh nhân Michael Spavor được trả tự do, và làm sao để Bắc Kinh bãi bỏ lệnh cấm vận đối với sản phẩm hạt cải dầu (canola) và thịt heo xuất khẩu trị giá hàng tỷ đô-la của Canada. Mong muốn của giới vận động thương mại với Trung Quốc của Canada và các tổ chức nghiên cứu độc lập và các học viện có thiên hướng ủng hộ theo nhiều cách khác nhau của Canada là khôi phục tình hình trở lại thời “nhiều hơn, nhiều hơn, nhiều hơn”, một cách càng hợp lý và kín đáo càng tốt.

Tại Thượng viện Canada, đây là quan điểm chủ đạo. Và nó được thực thi nghiêm ngặt.

Một người bất đồng quan trọng với quan điểm đó là Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải, nhà hoạt động nhân quyền 72 tuổi được Thủ tướng Stephen Harper của chính phủ Đảng Bảo thủ bổ nhiệm năm 2012. Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nằm trong nhóm thiểu số ở Thượng viện mà quan điểm về hiện trạng phản ánh trường phái tư tưởng thứ nhì.

Theo cách nhìn nhận tình hình này, đòn trả đũa tổng lực của Tập Cận Bình đối với việc Canada bắt giám đốc tài chính Mạnh Văn Chu (Meng Wanzhou) của tập đoàn Hoa Vi (Huawei) theo yêu cầu dẫn độ của Bộ Tư pháp Mỹ là một quân cờ trong ván cờ dài lâu của Bắc Kinh nhằm thống lĩnh thế giới bằng cách luân phiên phá hoại bằng kiểu “cá lớn nuốt trọn” và ăn hiếp các chính phủ yếu và thương phục tùng Trung Quốc như kiểu đặc trưng của chính phủ Trudeau.

Hành vi côn đồ gần đây của Tập Chủ tịch hoàn toàn để phá hoại và thay thế các quy tắc và thông lệ quốc tế mà Ngoại trưởng Chrystia Freeland đã cố gắng vận động các nước thành viên Liên Hợp Quốc ủng hộ — cái trật tự toàn cầu đã giúp cho các nền dân chủ tự do của thế giới phát triển mạnh mẽ trong chừng 70 năm qua.

Trước sự bực bội của các thượng nghị sĩ Đảng Tự do và nhóm đa số “độc lập” do Đảng Tự do bổ nhiệm của Thượng viện, Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nhìn nhận vấn đề theo cách này, và ông đã không chịu tuân theo chủ trương chính sách lâu đời ở Ottawa là tốt nhất nên cúi đầu và cư xử theo cách Bắc Kinh muốn với hy vọng giành được các nhượng bộ thương mại có lợi cho các công ty Canada có lợi ích kinh doanh ở Trung Quốc.

Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải đã đấu tranh đòi có những phản ứng cứng rắn với việc Đảng Cộng sản Trung Quốc đàn áp các nhóm thiểu số, sự hiếu chiến của Bắc Kinh trong khu vực, và các xâm phạm của nhà nước Trung Quốc ở Canada. Trong ba năm qua, Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải đã đặt 29 câu hỏi với chính phủ về các vi phạm nhân quyền của Trung Quốc, sự xâm nhập của Trung Quốc và xã hội Canada và việc Trung Quốc sách nhiễu và uy hiếp người Canada gốc Hoa và người Canada gốc Tây Tạng.

Trong năm qua, Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải đã đặt sáu câu hỏi gai góc cho chính phủ về phản ứng nhu nhược của nội các Trudeau về mối nguy việc đấu giá Internet thế hệ thứ 5 (5G) của Canada bị mở toang cho Huawei. Đại tập đoàn viễn thông Thâm Quyển này, một nhánh của nhà nước Trung Quốc về mọi thứ trừ cái tên, thuộc sở hữu của một ủy ban “công đoàn” không đại diện cho công nhân viên Huawei nhưng lại báo cáo trực tiếp cho giới chóp bu Trung Cộng ở Bắc Kinh. Tổng giám đốc của Huawei, Nhậm Chánh Phi (Ren Zhengfei), cha của Mạnh Văn Chu, là một đảng viên cộng sản cấp cao.

Những sự kiện gần đây đã chứng tỏ Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải xưa nay đều đúng về những mối nguy Bắc Kinh gây ra cho trật tự thế giới, và về vai trò nham hiểm mà các tay sai có ảnh hưởng của Bắc Kinh đang đảm nhiệm tại Canada. Quả đáng ngạc nhiên là ông không thốt lên “Tôi đã nói mà”, tựa lưng trong chiếc ghế dễ chịu của ông tại Thượng viện và chỉ việc từ nay ngồi yên ở đó mà nhìn các đối thủ của mình quần quai. Nhưng Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nào chịu ngồi yên.

Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nói rằng Tập Cận Bình hiện đang tiến hành một chiến dịch thù địch với Canada và ông ta đang thắng, mà chẳng nhọc công. “Tôi nghĩ đúng vậy.” Để phản ứng trước vụ bắt Spavor và Kovrig một cách tùy tiện chỉ mấy ngày sau khi Mạnh Văn Chu bị bắt ở Vancouver theo yêu cầu của Mỹ liên quan tới các cáo buộc gian lận ngân hàng và vi phạm các chế tài của Mỹ với Iran, “Canada, cho tới

nay, chúng ta đã chẳng làm gì. . . chúng ta đã chẳng làm gì,” Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nói với tôi hôm nọ.

“Tôi nghĩ Canada nên đi theo một hướng khác. Tôi không nghĩ hiện nay chúng ta nên đàm phán vì họ sẽ chẳng lay chuyển. Họ thậm chí chẳng thèm nhắc điện thoại. Thêm hai người Canada bị kết tội ma túy ở Trung Quốc gần đây có mức án bị nâng một cách lộ liễu lên án tử hình. Chúng ta đã làm gì. Chẳng gì hết.”

Nhìn tổng quan hơn, Canada đã hầu như im lặng về việc Bắc Kinh giam ít nhất một triệu người Hồi giáo Duy Ngô Nhĩ tại các trại tập trung ở tỉnh Tân Cương hẻo lánh và gần như cấm tiếp cận. Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải mô tả các biện pháp hà khắc của Bắc Kinh “chẳng khác gì diệt chủng văn hóa”. Canada lại còn để mình trở thành con tin cho chính sách “Một Trung Hoa” do Bắc Kinh kiểm soát mà đã làm thui chột đáng kể quan hệ của Canada với một nền dân chủ tự do tương đồng, Đài Loan.

Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nói rằng phạm vi ảnh hưởng của Bắc Kinh ở Canada lan sâu rộng hơn hiểu biết của phần lớn mọi người, và người Canada nên chú ý tới cách hành vi của Thượng viện được thực thi có lợi cho Trung Quốc.

Thượng nghị sĩ Peter Harder, người đứng đầu ban chuẩn bị cho Trudeau nhậm chức năm 2015, là một cựu chủ tịch của Hội đồng Kinh doanh Canada-Trung Quốc. Ông cũng là một cựu chủ tịch của Sáng hội Pierre Elliott Trudeau, tổ chức đã được tặng ngân quỹ một cách gây tranh cãi vào năm 2016 với khoản quyên tặng \$200000 từ một doanh nhân ngân hàng Trung Quốc và người thân cận Đảng Cộng sản. Harder hiện nay là thủ lĩnh của chính phủ tại Thượng viện gồm 105 thành viên.

Nhóm Tự do “chính thức” nhỏ ở Thượng viện do Thượng nghị sĩ Joseph Day, chủ tịch Hiệp hội Lập pháp Canada-Trung Quốc, đứng đầu; hiệp hội này cho các nghị sĩ Canada kết giao với Hội nghị Hiệp thương Chính trị Nhân dân, cơ quan bù nhìn của Trung Quốc. Mặc dù Ngoại trưởng Trung Quốc Vương Nghị (Wang Yi) thậm chí chẳng thèm phúc đáp các cuộc điện thoại của [Ngoại trưởng Canada] Chrystia Freeland, Thượng nghị sĩ Day và một nhóm nhỏ các nghị sĩ trong hiệp hội lập pháp có chuyên tham quan có người hướng dẫn tại các thành phố Trung Quốc chỉ mới tuần rồi. Trong chuyến tham quan trước của nhóm này hồi tháng 1, chỉ một tháng sau khi Kovrig và Spavor bị vội vã đưa tới các trại giam và không được cho gặp luật sư, vụ việc của họ thậm chí không nằm trong chương trình nghị sự, theo thú nhận của Thượng nghị sĩ Day vào lúc đó.

Đảng Bảo thủ có 30 thượng nghị sĩ, nhưng tới nay nhóm lớn nhất tại Thượng viện là “Nhóm Thượng nghị sĩ Độc lập” gồm 58 thành viên, nay được dẫn đầu bởi một trong những trường hợp bổ nhiệm vào Thượng viện gây tranh cãi nhất trong những năm gần đây Yuen Pao Woo. Nhóm này chủ yếu gồm các thượng nghị sĩ do chính phủ Đảng Tự do bổ nhiệm.

Tuy Trudeau đã và đang chọn các ứng cử viên Thượng nghị sĩ từ các đề cử của một ủy ban cố vấn “độc lập” mới thành lập, nhóm Độc lập gần như luôn luôn bỏ phiếu theo hướng ủng hộ chính phủ. Và mặc dù Thượng nghị sĩ Woo không thích được mô tả là “thân Bắc Kinh”, ông hiếm khi được mô tả theo cách nào khác.

Bài phát biểu đầu tiên của Thượng nghị sĩ Woo tại Thượng viện là phản đối một kiến nghị do Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải đưa ra về việc phản đối việc Bắc Kinh sáp nhập Biển Đông (South China Sea) và việc Trung Quốc liên tục thách thức luật quốc tế.

Kiến nghị của Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải cuối cùng đã được thông qua năm ngoái, nhưng chỉ sau rất nhiều đấu tranh giằng co về thủ tục, và Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải dự kiến sẽ có sự phản đối quyết liệt với dự luật ông đã đưa ra để tu chính Đạo luật Đầu tư Canada để bảo đảm rằng tất cả các thương vụ mua lại công ty Canada do các doanh nghiệp quốc doanh Trung Quốc thực hiện phải được đánh giá về an ninh quốc gia.

Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nói rằng Canada không thể làm gì nhiều để kìm hãm Trung Quốc ngoại trừ liên minh với các nền dân chủ cùng chí hướng, nhưng đồng thời Canada có những công cụ có thể sử dụng. “Luật Magnitsky” của Canada đã cho phép [Ngoại trưởng] Freeland áp dụng các chế tài đối với những kẻ vi phạm nhân quyền khét tiếng trong các chế độ ở Saudi Arabia, Nga, Venezuela và Myanmar, nhưng lạ lùng thay, không áp dụng với những kẻ vi phạm nhân quyền ở Trung Quốc – không áp dụng cho những gì đã gây ra với Kovrig và Spavor, và thậm chí không áp dụng cho những điều đang gây ra cho người Hồi giáo ở Tân Cương.

“Tất cả những điều này chúng ta đều biết, và chúng ta chẳng làm gì. Chúng ta nên chế tài họ. Nhưng chúng ta chẳng chế tài quan chức Trung Quốc nào theo luật Magnitsky,” Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nói. “Thậm chí chẳng một quan chức Trung Quốc nào bị”.

Trong nhiều biện pháp phòng vệ và ngoại giao mà Canada có thể thực hiện, Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải nói Ottawa nên đóng cửa nhiều Viện Khổng tử do Bắc Kinh tài trợ đã thành lập tại các trường và đại học của Canada. “Đóng cửa hết những Viện Khổng tử này ở Canada. Đây là những ổ gián điệp.”

Đứng đầu danh sách hành động của Thượng nghị sĩ Ngô Thanh Hải: tước quốc thư của đại sứ Trung Quốc Lô Sa Dã (Lu Shaye) và trục xuất ông ta khỏi Canada. “Tổng đại sứ về nước. Vậy đó. Hãy để Trung Quốc thấy rằng chúng ta rất nghiêm túc về chuyện này.”

“Chúng ta phải thay đổi đường hướng. Đường hướng hiện nay không có tác dụng.”